

UZASADNIENIE

Plan ochrony dla Parku Narodowego „Ujście Warty” jest dokumentem określającym sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody występujących na terenie tego parku narodowego. Dla właściwego funkcjonowania parku narodowego i jego ochrony, tworzy się plan ochrony. Plan ochrony dla parków narodowych sporządza się na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336), zwanej dalej UoP. Plan ochrony dla parku narodowego sporządza dyrektor parku narodowego (art. 19 ust. 1 UoP) na okres 20 lat (art. 20 ust. 1 UoP).

W UoP określa się zakres informacji, jakie należy uwzględnić przy sporządzaniu projektu planu ochrony oraz wymienia, co powinien zawierać projekt planu ochrony dla parku narodowego. Plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, zgodnie z art. 30 ust. 1 UoP, po uwzględnieniu zakresu, o którym mowa w art. 29 ust. 8 UoP, staje się równocześnie planem ochrony dla integralnej z parkiem narodowym części obszaru Natura 2000. Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin zgodnie z art. 19 ust. 2 UoP. W myśl art. 19 ust. 5 UoP Minister Środowiska ustanawia plan ochrony dla parku narodowego w drodze rozporządzenia.

Szczegółowe wytyczne, co do trybu sporządzania planu ochrony, zakresu prac, sposobu zmian planów ochrony oraz zakresu i sposobu ochrony zasobów, tworów i składników przyrody zawiera rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

Park Narodowy „Ujście Warty” nie posiada wieloletniego planu ochrony. Dotychczas funkcjonowanie Parku oparte było na zadaniach ochronnych ustanawianych przez Ministra Środowiska drodze zarządzeń:

- 1) nr 3 z dnia 9 stycznia 2014 r. w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego „Ujście Warty” – na lata 2014-2018;
- 2) zarządzenie z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego „Ujście Warty” na lata 2019-2021.

Zgodnie z postanowieniami art. 19 ust. 1a i art. 28. ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) oraz § 3 i 6 Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody, w dniu 23.05.2022 r. Dyrektor Parku Narodowego „Ujście Warty” podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie oraz możliwości zgłaszania przez zainteresowane osoby i podmioty wniosków i uwag do przygotowywanego projektu planu na każdym etapie jego realizacji. Informacja ta pojawiła się w prasie lokalnej, a także na stronie internetowej Parku Narodowego „Ujście Warty”: https://www.pnujsciewarty.4bip.pl/upload/plik,20220523133314,plan_ochrony_zawiadomienie_o_roz_poczeciu_prac_podpisane.pdf.

Sporządzona została również lista interesariuszy, zawierająca osoby fizyczne, instytucje państwowe, samorządowe i pozarządowe, którym umożliwiony został udział w pracach nad projektem planu ochrony. W trakcie realizacji prac nad dokumentacją projektu planu ochrony, przeprowadzono 8 spotkań informacyjno-konsultacyjnych ze wszystkimi zainteresowanymi interesariuszami.

Po zakończeniu prac nad planem ochrony Dyrektor Parku Narodowego „Ujście Warty” podał do publicznej wiadomości fakt przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu w dniach 28.08-20.09.2023 r. Informacja ta pojawiła się w prasie lokalnej, a także na stronie internetowej Parku Narodowego „Ujście Warty”:

https://www.pnujsciewarty.4bip.pl/upload/plik,20230824084242,ogloszenie_o_wylozeniu_projektu_planu_ochrony_pnuw.pdf.

Projekt rozporządzenia w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego „Ujście Warty” zawiera załącznik podzielony na następujące rozdziały:

- 1) cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
- 2) obszary ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
- 3) opis granic, mapa obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku;
- 4) identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze Parku, w tym identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk na obszarze Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku;
- 5) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku, zachowania integralności tego obszaru oraz spójności sieci obszarów Natura 2000;
- 6) wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części objętej granicami Parku;
- 7) określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, a także działania ochronne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- 8) określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków w obszarze Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku;
- 9) określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami;
- 10) wskazanie miejsc i obszarów udostępnionych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb oraz sposoby ich udostępniania;
- 11) miejsca, w których może być prowadzona działalność handlowa i rolnicza;
- 12) wskazanie wymagań ochrony przyrody koniecznych do uwzględnienia w ustaleniach planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych dla celów ochrony Parku oraz niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w częściach pokrywających się z obszarem Parku.

W rozdziale 1 załącznika do rozporządzenia na podstawie materiałów dokumentacyjnych do planu ochrony sformułowano ogólne i szczegółowe cele ochrony przyrody Parku w odniesieniu do przyrody nieożywionej, ekosystemów leśnych, lądowych ekosystemów nieleśnych, ekosystemów wodnych, gatunków roślin, grzybów i ich siedlisk, gatunków zwierząt i ich siedlisk, siedlisk przyrodniczych, krajobrazu, wartości kulturowych oraz obszaru Natura 2000.

Opisano przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody.

W rozporządzeniu podano kody Natura 2000 identyfikujące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 PLC 080001 Ujście Warty. Przedmiotami ochrony są niektóre gatunki zwierząt i siedliska przyrodnicze. Kody stosowane w sieci obszaru Natura 2000 stanowią podstawową jednostkę pozwalającą na identyfikowanie poszczególnych przedmiotów ochrony na obszarze Polski, a także w pozostałych krajach UE. Kody Natura 2000 pozwalają na ujednoczenie podejścia do ochrony przedmiotów ochrony w przypadkach zdarzających się synonimów nazw łacińskich a także w przypadku identyfikacji i wyodrębnienia nowych gatunków w obrębie danego rodzaju. Kody gatunków i siedlisk są tożsame dla innych dokumentów planistycznych dotyczących ochrony przyrody na całym obszarze Natura 2000 PLC 080001 Ujście Warty, poza granicami Parku narodowego, a w szczególności dla planu ochrony. Stanowią więc wspólny mianownik i zapewniają spójność w zakresie porównań dotyczących prowadzonych działań ochronnych oraz odnośnie wytycznych dla monitoringu wyróżnionych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Ponadto, podstawową funkcją prezentowanych kodów Natura 2000 w rozporządzeniu jest możliwość pełnego rozróżnienia działań ochronnych planowanych na rzecz poszczególnych gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarze Natura 2000 oraz tych, które pozostają wyłącznym przedmiotem zainteresowania (i ochrony) na obszarze Parku Narodowego „Ujście Warty”.

Rozdział 2 załącznika do rozporządzenia zawiera wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej.

Podano lokalizację i powierzchnię obszarów objętych poszczególnymi rodzajami ochrony. Podział Parku na rodzaje ochrony podano zgodnie z mapą ewidencji gruntów Parku Narodowego „Ujście Warty”

Podział Parku na obwody ochronne oraz rodzaje ochrony przedstawiono na rysunkach.

Rozdział 3 załącznika do rozporządzenia zawiera opis granic oraz mapę obszaru Natura 2000 PLC 080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku.

Opisano granice obszaru Natura 2000 PLC 080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku Narodowego „Ujście Warty” w układzie współrzędnych, o którym mowa w §3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz. U. 2012 r. Poz 1247 z późn. zm.) oraz załączono mapy obszarów.

Rozdział 4 załącznika do rozporządzenia zawiera identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla obszaru Parku w tym identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk na obszarze Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku.

Przedstawione w tabelach zagrożenia dotyczą przedmiotów ochrony identyfikowanych na obszarze Natura 2000, jak również zagrożeń dla gatunków i siedlisk identyfikowanych z punktu widzenia potrzeb ochrony na obszarze Parku. Zidentyfikowane zagrożenia dla gatunków i siedlisk na obu nakładających się obszarach są w większości przypadków tożsame, dlatego też dane na temat poszczególnych gatunków i siedlisk zostały przedstawione łącznie w jednej tabeli zbiorczej. Dla zagrożeń wskazano zagrożone siedlisko przyrodnicze lub/i gatunek, w tym gatunki i siedliska przyrodnicze Natura 2000. Dla wszystkich zagrożeń wskazano sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków. Zidentyfikowanie zagrożeń stanowiło podstawę do zaplanowania zabiegów ochronnych.

Rozdział 5 załącznika do rozporządzenia zawiera warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku, zachowania integralności tego obszaru oraz spójności sieci obszarów Natura 2000.

Określone zostały warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 występujących na obszarze Parku:

- 1) siedlisk przyrodniczych,

- 2) gatunków ssaków,
- 3) gatunków ptaków,
- 4) gatunków ryb i minogów.

Zostały też określone warunki zachowania integralności obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty oraz ogólnej spójności sieci obszarów Natura 2000.

Rozdział 6 załącznika do rozporządzenia zawiera wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 na terenie Parku.

Określone zostały wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w granicach Parku będących zarazem przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty, wskaźniki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE oraz zwierząt wymienionych w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z granicami Parku.

Rozdział 7 załącznika do rozporządzenia zawiera działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań oraz określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku.

Określone zostały działania ochronne na obszarach objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową:

- 1) program działań ochronnych wspólny dla obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej dotyczący przede wszystkim gospodarki zasobami wodnymi, usuwania inwazyjnych gatunków obcych, ochrony przeciwpożarowej oraz rejestrowania i monitorowania stanu środowiska Parku oraz obszaru Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku;
- 2) program działań ochronnych w obszarach objętych ochroną ścisłą obejmuje działania konieczne takie jak: monitoring przyrodniczy, remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z udostępnieniem terenu oraz minimalizację negatywnych skutków udostępnienia terenu;
- 3) działania ochronne na obszarach objętych ochroną czynną polegające na umożliwieniu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych, w tym procesów regeneracji, sukcesji i unaturalniania się ekosystemów oraz kształtowaniu ekosystemów półnaturalnych, zgodnie z przyjętymi założeniami i wyznaczonymi celami ochrony, w rozbiciu na działania w stosunku do roślin, grzybów i zwierząt, przyrody nieożywionej oraz walorów krajobrazowych;
- 4) program działań ochronnych na obszarach objętych ochroną krajobrazową.

Działania ochronne na terenie Parku Narodowego „Ujście Warty” oraz w obszarze Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku zestawiono w formie tabelarycznej z podaniem ich rodzaju, sposobu wykonania i zakresu oraz ich lokalizacji.

Zaplanowane działania ochronne na okres 20 lat wypełniają postulaty zawarte w poszczególnych opracowaniach szczegółowych i wynikają z określonych sposobów eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków dla zidentyfikowanych rodzajów zagrożeń. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń, prowadzonych badań oraz podejmowanych działań w Parku należy przyjąć, że zakres i rozmiar zaplanowanych działań i zabiegów ochronnych zapewni sprawne, długofalowe funkcjonowanie Parku i zarządzaniem jego zasobami przyrodniczymi w okresie obowiązywania planu ochrony.

Podstawowym uwarunkowaniem występowania siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt będących przedmiotami ochrony zarówno Parku, jak i obszaru Natura 2000 jest prawidłowo prowadzona gospodarka wodna. W planie ochrony zaproponowano szereg działań mających na celu utrzymanie odpowiedniego uwodnienia obszaru Parku.

W związku z występującymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, a w szczególności półnaturalnym charakterem większości siedlisk przyrodniczych na obszarze ekosystemów nieleśnych Parku

zaproponowano szereg zabiegów ochronnych dostosowanych do wymogu utrzymania ekosystemów nieleśnych we właściwym stanie ochrony. Wśród zabiegów bezpośrednio ingerujących w ekosystemy nieleśne, na przeważającej powierzchni, ważnych ze względu na uwarunkowania ornitologiczne i fitosocjologiczne, przyjęto wypas i wykaszanie łąk oraz terenów zalewowych, z usunięciem biomasy roślin. Zabiegi będą polegały głównie na ekstensywnym użytkowaniu pastwiskowym, kośnym bądź kośno-pastwiskowym. Głównym celem podejmowanych zabiegów w obrębie ekosystemów nieleśnych będzie utrzymanie ich otwartego charakteru ze względu na występujące gatunki ptaków, przeciwdziałanie zanikowi płatów cennych zbiorowisk ulegających regresji na skutek procesu sukcesji wtórnej. Zbiorowiska te stanowią aktualnie około 86% powierzchni Parku. Wypas i wykaszanie większej części z nich przyczyni się do zachowania ich otwartego charakteru oraz swoistego składu florystycznego i utrzymania różnorodności gatunkowej. Ekosystemy nieleśne są głównym miejscem odbywania lęgów, żerowania i bytowania większości gatunków zwierząt, szczególnie ptaków, dla których utworzono Park.

W odniesieniu do ekosystemów leśnych Parku Narodowego „Ujście Warty” położonych w obszarze objętym ochroną ścisłą i czynną nie zaplanowano żadnych zabiegów ochronnych, a tym samym jakiegokolwiek ingerencji w przebieg zachodzących na tych obszarach naturalnych procesów przyrodniczych. Jedynym odstępstwem od tej nadrzędnej, z punktu widzenia ochrony przyrody reguły, będą prace związane z zapewnieniem bezpiecznego udostępniania terenu Parku.

Bardzo istotnymi działaniami jest usuwanie osobników inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt zagrażających przedmiotom ochrony Parku oraz obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z granicami Parku.

Przewidziane do wykonywania zabiegi ochronne przyczynią się do zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych Parku, a także do odtwarzania zniekształconych i zanikających elementów rodzimej przyrody na jego obszarze.

Rozdział 8 załącznika do rozporządzenia określa sposoby monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków na obszarze Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku.

Określone zostały zadania monitoringowe odnoszące się realizacji działań ochronnych oraz ich skutków, przedmioty monitoringu, lokalizacje i zasady monitoringu oraz częstotliwość zbierania i analizy obserwacji.

Rozdział 9 załącznika do rozporządzenia określa sposoby monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC 080001 Ujście Warty w części pokrywającej się z granicami Parku, w tym metodę i zakres prac monitoringowych, lokalizację oraz niezbędną częstotliwość kontroli.

Rozdział 10 załącznika do rozporządzenia określa obszary i miejsca udostępnione dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb oraz określenie sposobów ich udostępniania.

W formie tabel zawierających informacje dotyczące: obszarów i miejsc udostępnianych, sposobu udostępniania oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu zestawiono:

- 1) miejsca udostępniane w celach naukowych;
- 2) miejsca udostępniane w celach edukacyjnych;
- 3) miejsca udostępniane w celach turystycznych i rekreacyjnych;
- 4) miejsca udostępniane w celach amatorskiego połowu ryb.

Plan ochrony nie odnosi się do wszystkich sposobów udostępnienia Parku. Zgodnie bowiem z art. 8e ust. 1 UoP dyrektor parku narodowego nie tylko realizuje ustalenia planu ochrony, ale i wydaje zarządzenia dotyczące funkcjonowania parku narodowego, w tym określające sposoby udostępniania obszarów parku narodowego. Korzystając z tej delegacji do kompetencji dyrektora Parku należy wskazać szlaki turystyczne zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 UoP, wydawanie zezwoleń na

prowadzenie badań naukowych na terenie Parku zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 24 UoP oraz wydawanie zezwoleń na organizację imprez rekreacyjno-sportowych zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 27 UoP.

Rozdział 11 załącznika do rozporządzenia określa miejsca, w których może być prowadzona działalność handlowa i rolnicza.

Określono dopuszczalny rodzaj działalności handlowej i sposób udostępnienia obszarów, na których może być prowadzona działalność rolnicza. Na terenie Parku nie prowadzi się działalności wytwórczej.

Rozdział 12 załącznika do rozporządzenia zawiera ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego i planu gospodarowania wodami, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych oraz niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 PLC080001 Ujście Warty.

Sformułowano propozycje ustaleń do nowo opracowywanych oraz zmienianych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin: Witnica, Kostrzyn nad Odrą, Słonek i Górzycy, a także do planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego, dotyczące eliminacji albo ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych dla obszarów położonych na obszarze Parku oraz jego otuliny.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia do projektów:

- 1) planów ogólnych gmin,
- 2) studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- 3) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 4) planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego

– uzgodnionych z Dyrektorem Parku Narodowego „Ujście Warty” przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, nie stosuje się ustaleń do planów ogólnych gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych ujętych w rozdziale 12 załącznika do rozporządzenia.